

Samhälle, kultur och identitet

Examensarbete i fördjupningsämnet (samhällsorientering och lärande)

15 högskolepoäng, avancerad nivå

En inkluderande SO-undervisning utifrån lärarens perspektiv

Inclusive Social Studies Teaching from a Teacher's Perspective

Ranna Ali

Zahraa Ali

Examen och poäng (Grundlärarexamen, 240 hp)

Datum för slutseminarium: 25-03-21

Examinator: Nils Andersson

Handledare: Martin Kjellgren

Förord

Detta examensarbete genomfördes gemensamt av oss, Ranna Ali och Zahraa Ali, vid Malmö universitet. Arbetet har varit ett samarbete där vi båda har bidragit till helheten, men vi har också haft specifika ansvarsområden. Ranna har haft ansvaret för den teoretiska förankringen och tidigare forskning, medan Zahraa har fokuserat på att skriva inledningen samt metod och material. Vi har gemensamt arbetat med att skriva analys och resultat samt slutsatser och diskussion. Arbetet är relaterat till vårt SAG-arbete och bygger vidare på de frågeställningar och den forskning vi tidigare har arbetat med inom detta sammanhang. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare, Martin Kjellgren, för hans stöd och vägledning under arbetets gång. Hans insikter och feedback har varit mycket värdefulla för oss. Vi vill även tacka vår familj för all stöttning under den stora resan.

Abstract

Detta arbete syftar till att undersöka de utmaningar som lärare möter i SO-undervisningen för nyanlända elever i den svenska skolan, samt till att undersöka hur lärarna resonerar kring att skapa en inkluderande lärmiljö. Syftet är att bidra med ett kunskapsunderlag som stödjer lärare i att utveckla anpassade pedagogiska metoder för att möta elevernas individuella behov. Den teoretiska aspekten grundar sig på Vygotskijs sociokulturella teori och begreppet inkludering som diskuteras utifrån olika forskares perspektiv. Genom kvalitativa intervjuer med fyra åk 1-6 lärare identifieras centrala hinder, såsom språkliga barriärer, varierande förkunskaper och behovet av en trygg lärandemiljö. Resultaten visade att en effektiv SO-undervisning för nyanlända kräver språkstöd, multimodala hjälpmedel, fortbildning, samarbete och en tydlig struktur. Lärarna framhåller även vikten av att använda elevernas erfarenheter och bakgrundskunskaper för att göra undervisningen mer begriplig. Slutsatserna betonar vikten av samarbete mellan lärare, elever och föräldrar samt att skapa anpassade undervisningsmetoder för att bättre stödja nyanlända elevers lärande.

Nyckelord: flerspråkighet, inkludering, nyanlända elever, So- undervisningens utmaningar, språkutveckling

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Innehållsförteckning.....	4
1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	5
2. Syfte och frågeställningar.....	6
3. Tidigare forskning.....	7
4. Teori.....	12
4.1 Det sociokulturella perspektivet.....	12
4.2 Inkludering.....	14
4.3 Tillämpning av teorin.....	15
5. Metod och material.....	16
5.1 Semistrukturerad metod.....	16
5.2 Intervjumetod.....	17
5.3 Urval och rekrytering av deltagare.....	17
5.4 Datainsamling och analysmetod.....	19
5.5 Trovärdighet.....	19
5.6 Etiska övervägande och deltagarnas integritet.....	20
6. Resultat och analys.....	21
6.1 Utmaningar i SO-undervisningen för nyanlända elever.....	21
6.2 Stöttning för att främja inkludering i SO-undervisningen.....	24
6.3 Effektiv SO-undervisning för nyanlända elever.....	27
7. Slutsats och diskussion.....	30
7.1 Diskussion.....	32
7.2 Konsekvenser för framtida yrkesroll.....	34
7.3 Diskussion om metod och tillvägagångssätt.....	35
7.4 Vidare forskning.....	36
Referenser:.....	37

1. Inledning

Inkludering av nyanlända elever i samhällsorienterande ämnen (SO) är en aktuell utmaning inom dagens skola. I ett alltmer mångkulturellt klassrum ställs höga krav på att undervisningen är språkligt tillgänglig, kulturellt medveten och pedagogiskt anpassad.

Särskilt i SO, där innehållet ofta är språkligt komplext och kulturellt betingat, där elever förväntas samtala om normer, demokrati och historiska skeenden, blir språk och förståelse avgörande för delaktighet. I årskurs 1–3, där elever både tillägnar sig grundläggande kunskaper och utvecklar sitt språk, kan dessa krav bli särskilt tydliga för nyanlända elever.

Undervisningen behöver därför organiseras på ett sätt som möjliggör förståelse, deltagande och meningsskapande, utan att ämnets kärna förloras. Denna studie fokuserar på lärarens perspektiv, med syftet att undersöka vilka utmaningar som uppstår i undervisningen av nyanlända elever i SO samt vilka former av stöd och strategier som upplevs som mest betydelsefulla.

1.1 Bakgrund

Under de senaste decennierna har Sverige tagit emot ett stort antal människor från olika delar av världen, på grund av politiska, ekonomiska eller sociala omständigheter. Migrationen har inte bara förändrat populationen utan också bidragit till att forma en skola präglad av språklig och kulturell mångfald.

I dagens klassrum är nyanlända elever en naturlig del av elevgruppen. Eftersom många befinner sig i början av sin språkutveckling ställer detta högre krav på skolans förmåga att erbjuda en likvärdig undervisning för alla. Nyanlända har större utmaningar i att förstå innehållet och i att uttrycka sina egna tankar, vilket i sin tur ställer högre krav på läraren som förväntas skapa en undervisning som är konkret, meningsfull och språkutvecklande.

En nyanländ elev definieras enligt Skolverket (2025, s.1) som en elev som tidigare bott utomlands, nyligen flyttat till Sverige och börjar skolan efter sju års ålder. Efter att ha gått i svensk skola i fyra år betraktas eleven som fullt integrerad i skolsystemet (Skolverket, 2025, s.1). Skolverket (2024) framför att läraren har i uppdrag att både utmana och stötta nyanlända genom en undervisning som anpassas efter deras behov, vilket ger dem de bästa förutsättningar att utveckla sitt språk och ta till sig ny kunskap. Läraren ska använda sig av språkliga stöd som visuellt stöd, kroppsspråk eller genom grupparbeten (Skolverket, 2024, s.1).

Med denna bakgrund blir det viktigt att förstå hur undervisningen i SO-ämnena kan utformas för att inkludera nyanlända elever. Läraren har en central roll i detta arbete, eftersom det kräver både ämnesdidaktisk kompetens och förmåga att anpassa undervisningen för de olika språkliga förutsättningar. Läraren skall dessutom hitta ett arbetssätt som gör att eleverna både förstår innehållet och känner sig delaktiga.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med vår examensarbete är att undersöka de utmaningar som lärare menar sig möta i SO-undervisningen för nyanlända elever. Fokus ligger på att förstå hur ett urval av lärare, verksamma i olika skolmiljöer, resonerar kring sitt arbete för att främja en inkluderande SO-undervisning samt att identifiera de svårigheter de möter. Genom att analysera och undersöka dessa områden hoppas vi kunna skapa ett kunskapsunderlag som kan bidra till att stödja lärare i deras arbete i SO-undervisningen med nyanlända barn.

Frågeställningar:

1. Vad anser lärarna är utmanande i SO-undervisningen med nyanlända elever?
2. Vilken typ av stöttning menar lärare behövs i undervisningen för att främja inkludering?
3. Vad kännetecknar en effektiv SO-undervisning för nyanlända elever, utifrån lärarens perspektiv?

3. Tidigare forskning

I kapitel 3 presenteras tidigare forskning som lyfter fram språkutvecklingens betydelse för nyanlända elevers lärande i SO-ämnena. Forskningen ger en inblick i de utmaningar och metoder som påverkar elevers förmåga att delta och förstå ämnesinnehållet.

Hasan Bozakayas (2021) vetenskapliga artikel undersöker hur SO-undervisning påverkar syriska flyktingars syn på medborgarskap. Genom semistrukturerade intervjuer visar studien att ett utvecklat ordförråd är avgörande för att nyanlända elever ska kunna delta aktivt i undervisningen (Bozakaya 2021, s. 356, s.365). Det framgår att de elever som har längre erfarenhet av den svenska skolmiljön spelar en avgörande roll genom att stödja nyanländas utveckling genom ömsesidigt lärande (Bozakaya 2021, s. 362). Enligt Bozakaya (2021) utvecklar elever med längre erfarenhet av den svenska skolmiljön sin förståelse ytterligare genom att aktivt stötta sina nyanlända kamrater, vilket leder till ett ömsesidigt lärande (Bozakaya, 2021, s.362). Detta har särskild betydelse inom SO-ämnena, där elever enligt Lgr22 (Skolverket, 2022, s. 189, s.190) ska få möjlighet att samtala om normer, rättigheter och aktuella samhällsfrågor, vilket kräver ett språk som stödjer både förståelse och deltagande. Studien är relevant då den synliggör hur språk och samarbete påverkar lärande, men den fokuserar på äldre elever, vilket lämnar ett behov av att utforska hur dessa utmaningar hanteras i tidigare skolår – där språkutveckling och ämnesintroduktion sker parallellt.

Nihad Bunar (2010) har i sin forskningsöversikt lyft fram de hinder nyanlända elever möter i det svenska skolsystemet, särskilt relaterat till inkludering och skolans uppdrag. Han betonar vikten av samverkan mellan hem och skola som en nyckelfaktor för elevernas akademiska framgång och välbefinnande (Bunar 2010, s. 8). Dessa aspekter är särskilt relevanta för SO-undervisningen, där det enligt Lgr22 är viktigt att elever redan i årskurs 1–3 får möjlighet att samtala om och reflektera kring normer, regler och människors olika levnadsvillkor i sina vardagsmiljöer (Skolverket, 2022, s. 189).

I sin doktorsavhandling, framtagen inom ramen för EU-projektet NESSE, analyserar Bunar (2017) hur migrationspolitik och skolans organisation påverkar nyanländas språk- och kunskapsutveckling. Studien bygger på en systematisk genomgång av svenska och internationella forskningsstudier samt utbildningspolitiska dokument. Bunar (2017) understryker att om samordningen inom skolan är otillräcklig och

nyanländas behov uppfattas på olika sätt, riskerar detta att leda till en ojämlig tillgång till utbildning (Bunar 2017, s.14). Detta är av stor betydelse inom SO, där det krävs språklig trygghet för att kunna uttrycka tankar om demokrati, rättvisa och samhällsstrukturer. För vår studie ger dessa resultat insikt i hur strukturella faktorer påverkar lärarnas möjlighet att ge språkligt och innehållsmässigt stöd i SO. Samtidigt saknas i Bunars arbete en tydlig didaktisk analys, vilket förstärker behovet av studier som belyser hur lärarna själva uppfattar och hanterar de utmaningar som uppstår i klassrummet.

Mariana Sellgrens (2011) licentiatuppsats fokuserar på genrebaserad undervisning i SO-ämnena med flerspråkiga elever i årskurs 6. Studien bygger på klassrumsobservationer och textanalyser för att studera hur tvåspråkiga elever arbetar med beskrivande texter i SO-undervisningen (Sellgren 2011, s. 1). Där framkom det att elever ofta använder vardagligt språk när de beskriver samhällsliga fenomen. Det visar på behovet av ett språkligt stöd som hjälper eleverna att utveckla ett ämnesrelaterat ordförråd (Sellgren, 2011, s. 93). Sellgren (2011, s. 9–10) framhåller vikten av att läraren arbetar medvetet för att stärka elevernas ämnesspråk, bland annat genom att integrera deras modersmål och skapa möjligheter till gemensamt lärande. Det blir särskilt relevant i undervisningen i samhällskunskap i årskurs 1–3, där eleverna enligt Lgr22 ska ges förutsättningar att förstå hur individ och samhälle påverkar varandra, reflektera kring livsvillkor samt samtala om samhällsfrågor i möten med olika uppfattningar (Skolverket, 2022, s. 195–196). Sellgrens studie visar att utvecklingen av ämnesspråk inte sker av sig själv, utan kräver att läraren aktivt arbetar språkstödande inom ämnets ramar.

Ganuzas och Hedmans (2018) rapport från Stockholms universitet undersöker hur modersmålsundervisning påverkar flerspråkiga elevers läsförståelse. I studien deltog 36 elever och forskarna använde kvantitativa metoder med tester både på svenska och på somaliska (Ganuzas & Hedman, 2018, s.1). Enligt Ganuzas och Hedmans (2018) kan modersmålsundervisning stärka elevernas läsförståelse, då de initialt bearbetar viktiga begrepp på sitt modersmål innan dessa kunskaper överförs till andraspråket (Ganuzas & Hedman, 2018, s.7). Denna språköverföring är särskilt viktig i SO-undervisningen, där abstrakta och samhällsrelaterade begrepp förekommer redan i de tidiga skolåren. Enligt Lgr22 ska undervisningen i samhällskunskap ge eleverna möjlighet att reflektera kring hur människor lever tillsammans, förstå demokratiska

värden och samtala om livsfrågor i olika sammanhang (Skolverket, 2022, s. 196). Studien visar hur modersmålet kan fungera som ett verktyg för att förstå exempelvis samhällsregler, traditioner eller geografiska samband. För vår egen studie ger Ganuza och Hedman (2018) en konkret bild av hur modersmålsundervisning kan stärka elevers läsförståelse och samtidigt ge dem självförtroende att delta i diskussioner och lärande i ämnen.

Lärarnas erfarenheter av att undervisa nyanlända elever och de utmaningar som uppstår i detta sammanhang står i centrum för en vetenskaplig artikel av Uddling, Svensson, Juvonen och Bergh Nestlog (Uddling et al., 2024, s. 7). För att ge pedagogerna verktyg att bättre tillvarata flerspråkiga resurser i undervisningen genomfördes en intervention. Lärarnas reflektioner före och efter denna insats analyseras genom kvalitativ innehållsanalys, där resultaten tolkas utifrån Ruíz (1984) perspektiv på språkanvändning samt begreppen rättvis tillgång till kunskap och inkluderande lärmiljöer (Uddling et al., 2024, s. 1). Studien är betydelsefull för vår undersökning då den visar hur språkliga resurser kan användas för att stärka nyanlända elevers lärande och delaktighet, vilket är direkt kopplat till vår fråga om vilka stödåtgärder som krävs för en framgångsrik SO-undervisning. Studien baseras på semistrukturerade intervjuer med lärare, och syftar till att undersöka hur lärare ser på och talar om flerspråkighet i relation till elevers skolarbete (Uddling et al., 2024, s. 7). Efter åtgärden visade lärarna en större benägenhet att integrera flerspråkighet i klassrummet, vilket tydliggör hur pedagogiska strategier kan stärka nyanlända elevers förståelse i samhällsorienterande ämnen (Uddling et al., 2024, s. 17). Detta är särskilt relevant i SO, där elever behöver stöd för att förstå och använda ämnesspecifika begrepp som ofta är abstrakta och kontextbundna. Genom att belysa effekterna av dessa åtgärder bidrar studien med insikter om hur undervisningen kan anpassas för att främja en mer tillgänglig och engagerande lärandemiljö.

Maria Rubin (2019) har i sin praktiktäna doktorsavhandling undersökt hur elever deltar i ämnesspråkliga diskussioner i klassrummet, detta genom klassrumsobservationer och samtalsanalyser (Rubin 2019, s. 5). Vikten av att skapa en inkluderande lärandemiljö för nyanlända elever belyses (Rubin 2019, s. 42). Enligt Rubin (2019) bör läraren aktivt sträva efter att inkludera nyanlända elever i undervisningen, där användningen av multimodala hjälpmedel spelar en avgörande roll för att förbättra elevernas språkutveckling (Rubin 2019, s.59). Genom att kombinera bilder och text, som lärare,

kan du underlätta för elever att förstå nya begrepp och enklare minnas ordens betydelse (Rubin 2019, s. 126). Detta blir särskilt viktigt i SO, där många begrepp kan vara både abstrakta och kulturellt laddade, till exempel rättvisa, historia eller samhällsregler. Enligt betygskriterierna i Lgr22 för årskurs 3 ska elever kunna använda ämnesbegrepp och föra samtal om samhällsfrågor ur olika perspektiv (Skolverket, 2022, s. 200), vilket kan vara en utmaning för elever som nyligen börjat lära sig språket. Enligt Rubin (2019) är det viktigt att lärare använder hjälpmedel på ett varsamt sätt i undervisningen (Rubin 2019, s. 227). I syfte att göra innehållet mer begripligt för nyanlända elever tenderar lärare att använda enklare termer eller formuleringar istället för mer komplexa begrepp (Rubin 2019, s. 156). En möjlig nackdel med denna metod är att eleverna kan ge termerna en egen tolkning, vilket kan resultera i att den tänkta innebörden inte överförs korrekt. (Rubin 2019, s. 156-157). Rubin (2019) betonar också att för att säkerställa att nyanlända elever får tillgång till likvärdig utbildning, bör samma krav tillämpas på dem som på alla andra (Rubin 2019, s. 45). Genom Rubins (2019) studie får vi en tydlig bild av de utmaningar och lösningar som läraren står inför när de anpassar sin undervisning för att inkludera nyanlända elever.

Inom ramen för EU-projektet "School for everyone" undersökte Kiel, Syring & Weiss (2016) vilka faktorer som är avgörande för att utveckla en interkulturell skola (Kiel, Syring & Weiss 2016, s 1). Vetenskapliga artikeln lyfte fram sex centrala aspekter: ett dynamisk och öppet förhållande mellan samhället och skolan, förändrade attityder kring inkludering, stärkt kollegialt samarbete, ökade resurser, kulturell kompetens hos skolpersonal samt studiehandledarens funktion som en bro mellan olika språk och kulturella uttryck (Kiel, Syring & Weiss 2016, s. 11). Studien är relevant för vår forskning då den belyser faktorer som kan främja en mer jämlik och inkluderande undervisning för nyanlända elever i SO-ämnena. Samtidigt visar studien på strukturella och pedagogiska förutsättningar som möjliggör inkludering, vilket är centralt i vår undersökning om stödinsatser i SO-undervisningen för nyanlända elever. Även om forskningen inte fokuserar direkt på ämnesundervisning, ger den insikter i hur skolans organisation och personalens kompetens påverkar möjligheterna att arbeta språkutvecklande och inkluderande – vilket är avgörande för att elever med olika språklig och kulturell bakgrund ska kunna delta aktivt i SO.

3.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar forskningen att språket har en avgörande betydelse för nyanlända elevers delaktighet i SO-undervisningen. Flera studier lyfter att elever behöver stöd i att förstå och använda ämnesspråk, och att modersmålet kan fungera som ett viktigt redskap för att skapa förståelse. Det framkommer också att lärarens sätt att anpassa undervisningen, tillsammans med stödstrukturer som bildstöd, digitala verktyg och tydlig struktur, har stor betydelse för hur undervisningen upplevs av eleverna. Andra studier visar att skolans organisation och samverkan med hemmet påverkar förutsättningarna för att skapa en undervisning som är tillgänglig för alla. Dessa studier utgör ett viktigt underlag för vår undersökning, då de belyser olika faktorer som påverkar nyanlända elevers möjligheter att delta och utvecklas inom SO-ämnena.

4. Teori

I kapitel fyra undersöker vi de teoretiska perspektiv och begrepp som ligger till grund för förståelsen av språkutveckling och lärande, särskilt i relation till nyanlända elevers deltagande i SO-ämnena. Vi kommer att fokusera på sociokulturella perspektiv på lärande, där språk och social interaktion ses som viktiga verktyg för att utveckla både kognitiva och kommunikativa färdigheter. Vidare kommer vi att diskutera begreppet inkludering, särskilt i relation till pedagogiska strategier som syftar till att möta de varierande behoven hos nyanlända elever. Detta kapitel lägger grunden för att förstå hur dessa teorier kan tillämpas för att skapa en undervisning som effektivt stödjer nyanlända elevers språkutveckling och lärande.

4.1 Det sociokulturella perspektivet

I takt med att skolan blir alltmer mångkulturell blir det betydelsefullt att förstå hur språk och social interaktion påverkar lärandet, särskilt för nyanlända elever. Det sociokulturella perspektivet, med grund i Vygotskijs teori, utgör därför en relevant teoretisk ansats i denna studie, då den fokuserar på hur lärande sker genom samspel med andra människor och i samverkan med kulturella och språkliga redskap (Säljö, 2022, s. 98–99). Studien syftar till att undersöka hur lärare hanterar och bemöter de utmaningar som uppstår i SO-undervisning för nyanlända elever, vilket innebär att teorin blir ett verktyg för att tolka lärarnas didaktiska val och resonemang kring stödinsatser.

Ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet är den proximala utvecklingszonen (Zone of Proximal Development, ZPD), som beskriver skillnaden mellan en elevs självständiga förmåga och den utvecklingspotential som kan uppnås med hjälp av stöd från en mer erfaren individ (Vygotskij, 2014, s. 86). I denna studie används begreppet för att analysera hur lärarna anpassar sin undervisning för att möta elevernas språkliga behov och förutsättningar. Det blir tydligt i intervjuerna att språkligt stöd, struktur och anpassade uppgifter är avgörande faktorer för att nyanlända elever ska kunna utvecklas inom sin ZPD.

Ett annat centralt begrepp är mediering, vilket syftar på hur verktyg – i synnerhet språket – används för att stödja lärande. Vygotskij (2014) beskriver språket som det

främsta medierande redskapet för tänkande och utveckling (Vygotskij, 2014 s. 89). Enligt Säljö (2022) sker denna mediering både verbalt och icke-verbalt, där kulturella redskap som bilder, digitala verktyg och kroppsspråk också bidrar till att strukturera lärande (Säljö, 2022, s. 98–99). I detta sammanhang får dessa resurser en central funktion, då lärarna använder dem för att göra SO-ämnet mer tillgängligt för elever med begränsade språkkunskaper.

Slutligen är det kollaborativa lärandet, det vill säga lärande i samspel med andra, en viktig aspekt i det sociokulturella perspektivet. Säljö (2022) framhåller att samverkan i grupp och dialog bidrar till gemensam förståelse och kunskapsutveckling (Säljö 2022, s. 109). I denna studie framkommer att lärarna betraktar grupparbeten och kamratstöd som betydelsefulla strategier för att främja delaktighet och lärande bland nyanlända elever. Genom att samarbeta med andra elever får de möjlighet att utveckla både språk och ämneskunskaper i en social kontext, vilket samtidigt stärker deras engagemang och självkänsla.

Det sociokulturella perspektivet används således i denna studie som ett analytiskt ramverk för att förstå och tolka de sätt på vilka lärarna arbetar med språk, interaktion och stödstrukturer i undervisningen. Genom att synliggöra hur dessa faktorer samspelar med elevernas lärande skapas en djupare förståelse för hur SO-undervisningen kan anpassas för att främja nyanlända elevers utveckling.

4.2 Inkludering

I denna studie används teorier om inkludering som ett analytiskt ramverk för att förstå hur SO-lärare beskriver sitt arbete med att anpassa undervisningen för nyanlända elever. Enligt Persson & Persson, 2012, s. 19-20) beskrivs inkludering som en process där utbildningssystemet anpassas för att möjliggöra delaktighet och lärande för alla elever oavsett deras individuella behov. Olikheter betraktas snarare som en tillgång än ett hinder i ett inkluderande skola, och undervisningen anpassas för att möta en mångfald av behov (Persson & Persson, 2012, s.19-20)

För att analysera lärarnas utsagor används fyra begrepp: didaktisk inkludering, relationellt och kategoriskt perspektiv, tillhörighet samt inkludering som process.

Didaktisk inkludering syftar på hur undervisningens innehåll, språk och struktur anpassas för att möta elevers olika behov. Asp-Onsjö (2006, s. 191) beskriver detta som en av tre dimensioner av inkludering, vid sidan av rumslig och social inkludering. I studien används begreppet för att tolka hur lärarna arbetar med konkret anpassning – till exempel genom förenklade texter, digitala resurser och bildstöd – för att underlätta nyanlända elevers förståelse av SO-innehåll.

Det relationella perspektivet på inkludering används för att analysera hur lärarna resonerar kring hinder och möjligheter i undervisningen. Lindqvist (2022, s.19), med hänvisning till Lindqvist och Rodell (2015), menar att hinder inte är en egenskap hos eleven, utan snarare ett resultat av interaktionen mellan individen och den pedagogiska miljön. Detta skiljer sig åt det kategoriska perspektivet, där svårigheter förklaras med elevens egenskaper. I analysen används dessa perspektiv för att förstå hur lärarna förhåller sig till elevernas språkliga utmaningar, inte som individuella brister, utan som något undervisningen behöver anpassas efter.

Begreppet tillhörighet används i studien för att synliggöra lärarnas arbete med att stärka nyanlända elevers känsla av att vara en del av klassens gemenskap. Enligt Kovac och Vaala (2021, citerade i Lindqvist, 2022, s. 19) utvecklas tillhörighet genom erfarenheter av att bli sedd, bekräftad och delaktig i skolans vardag. I analysen används begreppet för att tolka hur lärarna betonar vikten av trygghet, relationsskapande och inkluderande klassrumsmiljö.

Inkludering betraktas även som en pågående process, vilket innebär att det inte finns ett färdigt tillstånd att uppnå, utan att arbetet kräver kontinuerlig reflektion och utveckling. Lindqvist (2022, s. 19), med hänvisning till Hausstätter (2014), beskriver hur inkluderingsarbete formas i praktiken och behöver anpassas över tid. I analysen används detta för att förstå hur lärarna beskriver inkluderande undervisning som ett långsiktigt och föränderligt arbete.

Dessa begrepp används samlat för att analysera hur lärarna utformar undervisning som ska vara tillgänglig, relevant och meningsfull för nyanlända elever i SO-ämnet.

4.3 Tillämpning av teorin

De teoretiska begreppen i studien har använts som stöd i analysen för att tolka och förstå lärarnas utsagor. Syftet har inte varit att analysera materialet utifrån färdiga mallar, utan att använda teorin för att synliggöra olika sätt att resonera kring undervisningens utformning. Genom att utgå från flera olika perspektiv har det varit möjligt att fånga både relationella och didaktiska perspektiv i lärarnas arbete. Teorin har bidragit till att fördjupa förståelsen för hur undervisningen kan anpassas för att skapa delaktighet, och hur lärarna själva beskriver sina möjligheter och begränsningar i arbetet med att inkludera nyanlända elever.

5. Metod och material

Frågeställningarna besvaras genom semistrukturerade intervjuer med fyra olika lärare från olika skolor. Genom denna metod kan vi få en bredare bild av lärarnas individuella erfarenheter och perspektiv, samtidigt som den ger oss möjlighet att fördjupa oss i specifika aspekter som framkommer under intervjuerna. Intervjuerna har genomförts för att samla material som belyser de utmaningar och hinder lärarna möter i undervisningen av nyanlända elever, samt lärarnas resonemang kring hur inkluderande undervisning kan främjas. För att analysera de insamlade intervjuerna kommer vi att använda kvalitativ innehållsanalys. Denna metod gör det möjligt att bearbeta materialet och identifiera samband och röd tråd som är centrala för de frågeställningar vi söker svar på, med särskilt fokus på lärarnas erfarenheter och syn på undervisningen av nyanlända elever inom SO-ämnena.

5.1 Semistrukturerad metod

Alvehus (2024, s.115) framför att semistrukturerade intervjumetoden fördjupar och nyanserar datainsamlingen genom att intervjuaren kan ställa följdfrågor och uppmuntra respondenten att utveckla sina svar. Detta gör att komplexa och detaljerade perspektiv kommer fram. Alvehus (2024) belyser vikten av att aktivt lyssna på respondenten och utforska relevanta spår för att få fram mer nyanserade svar (Alvehus, 2024, s.115).

Metodvalet baserades på studiens forskningsfrågor, som rör lärarnas uppfattningar om utmaningar i SO-undervisningen, behovet av stöd för inkludering och vad som kännetecknar effektiv undervisning. Semistrukturerade intervjuer valdes för att ge utrymme för nyanserade svar och oväntade perspektiv. Materialet analyserades med strukturerad innehållsanalys, vilket gjorde det möjligt att identifiera återkommande teman som inkludering, grupparbete och språkligt stöd. Metodens styrka ligger i dess flexibilitet och djup, men begränsningar finns i form av ett litet urval samt risk för subjektiv tolkning och socialt önskvärda svar.

5.2 Intervjumetod

För att garantera att alla deltagare fick liknande frågor och för att säkerställa konsekvens i intervjuprocessen, skapades en detaljerad intervjuguide (Bilaga 1). Guidens struktur och innehåll utarbetades med särskilt fokus på att garantera både samband och effektivitet. Vid formuleringen av frågorna togs särskild hänsyn till ämnets komplexa natur samt forskningens syfte, detta genom att inkludera frågor om hur läraren hanterar språkliga hinder, begreppsförståelse och anpassningar i SO-undervisningen för nyanlända elever (Bilaga 1). Genom att använda en kvalitativ ansats med öppna frågor möjliggjordes utförliga och mångfacetterade resonemang. Detta skapade en förtroendefull intervjumiljö där lärarna kunde diskutera sina upplevelser och emotionella aspekter utan begränsningar. Ahrne och Svensson (2022, s. 67) påpekar att en effektiv strategi för att få den intervjuade att utveckla sina resonemang är att använda respondenternas egna ord vid följdfrågor. Genom att ställa sådana frågor kan den intervjuade ge mer utförliga svar, vilket bidrar till en djupare förståelse (Ahrne & Svensson, 2022, s.67).

5.3 Urval och rekrytering av deltagare

Alvehus (2019) påpekar att gruppintervjuer kan leda till att individens åsikter påverkas av andras närvaro, vilket kan påverka tillförlitligheten i resultatet (Alvehus, 2019, s.97). För att undvika detta valde vi att intervjua varje lärare individuellt, vilket säkerställer att deltagarnas egna perspektiv framkom utan yttre påverkan. För att säkerställa en mer nyanserad förståelse av intervjumaterialet deltog vi båda vid samtliga intervjuer. Detta möjliggjorde en mer noggrann analys och minskade risken för att viktig information skulle gå förlorad.

För att komma i kontakt med lärarna skickades förfrågningar via e-post, vilket bedömdes vara det mest ändamålsenliga och tidseffektiva sättet att nå potentiella deltagare. Trots en önskan om att inkludera ett större antal lärare var det endast ett fåtal som hade möjlighet att medverka i studien. Urvalet av deltagare fokuserade på lärare som undervisade i samhällsorienterande ämnen, då deras erfarenheter bedömdes vara relevanta för studiens syfte.

Datainsamlingen genomfördes på skolor med olika grad av kulturell mångfald, där vissa hade många elever med olika kulturell bakgrund och andra en mer homogen elevsammansättning. Syftet med detta urval var att undersöka hur lärarnas erfarenheter och arbetssätt vid välkommandet av nyanlända elever skiljer sig beroende på skolans kontext. Vi antog att skolor med en större andel nyanlända elever i högre utsträckning utvecklade strategier för integration, medan detta arbete kunde vara mindre framträdande på skolor med en lägre andel nyanlända.

Efter urvalsprocessen återstod fyra lärare som både hade möjlighet och intresse av att delta i studien. Inför intervjuerna fick deltagarna endast övergripande information om studiens syfte, där det tydliggjordes att forskningen fokuserade på mottagandet av nyanlända elever. Ett centralt kriterium för deltagande var att lärarna hade tidigare erfarenhet av att undervisa nyanlända elever, eftersom detta var en avgörande aspekt av undersökningen. Varje intervju samtal varade i cirka 35 minuter, vilket var tillräckligt för oss att samla in relevanta och detaljerade svar från informanterna. Genom att använda en semistrukturerad intervjumetod fick vi möjlighet att ställa följdfrågor och fördjupa resonemangen, vilket säkerställdes att vi fick en omfattande och nyanserad bild av ämnet. Lärarnas engagemang och villighet att dela sina erfarenheter bidrar till en djupare förståelse för deras perspektiv, vilket kommer att ligga till grund för den fortsatta analysen i studien.

5.4 Datainsamling och analysmetod

Intervjuerna i denna studie spelades in med diktafon för att säkerställa en noggrann och pålitlig dokumentation av respondenternas svar. Enligt Alvehus (2024, s.116) bidrar ljudinspelning till ett mer naturligt samtalsflöde, eftersom intervjuaren kan fokusera på att skapa en öppen och engagerad dialog utan att behöva ta omfattande anteckningar under själva intervjun. Inspelningarna transkriberades därefter i efterhand, vilket gav möjlighet att noggrant återgå till materialet för en mer detaljerad analys.

För att analysera det insamlade materialet tillämpades en kvalitativ innehållsanalys, en metod som underlättar identifiering av samband och teman i datamaterialet. Genom att

systematiskt kategorisera och tolka intervju svaren erhöles en mer nyanserad och djupgående förståelse av de forskningsfrågor som studien syftade till att belysa.

För att säkerställa reliabilitet genomfördes transkriberingen separat av de involverade i studien, där varje person dokumenterade och analyserade materialet individuellt. Efteråt jämfördes och sammanställdes transkriptionerna för att identifiera eventuella avvikelser och säkerställa en konsekvent tolkning av respondenternas svar.

5.5 Trovärdighet

För att säkerställa trovärdigheten i vår analys genomfördes transkriberingarna individuellt av oss. Därefter jämfördes de transkriberade texterna, och eventuella avvikelser diskuterades för att uppnå en gemensam förståelse. Slutligen sammanställdes den gemensamma texten, där vi var överens om innehållet. Enligt Kvale och Brinkmann (2009) kan intervjuresultat vara snedvridna, men ett medvetet subjektivt perspektiv kan bidra med nya omfattningar och ge en bredare förståelse av det fenomen som studeras (Kvale & Brinkmann, 2009, S.186).

Vidare har användningen av de sju stegen i intervjuguiden, som beskrivs av Kvale och Brinkmann (2009), visat sig vara värdefull för genomförandet av intervjuer i denna studie (Kvale & Brinkmann, 2009, S.36). De steg omfattar: (1) tematisering, där syftet med undersökningen definieras, (2) planering, som handlar om att planera hela undersökningen, (3) intervjun, där intervjuerna genomförs med en reflekterande perspektiv, (4) utskrift, där intervjuerna transkriberas för vidare analys, (5) analys, där lämpliga analysmetoder väljs baserat på syftet, (6) verifiering, där validitet och reliabilitet av resultaten kontrolleras, och (7) rapportering, där resultaten och metoderna redovisas enligt vetenskapliga och etiska kriterier (Kvale & Brinkmann, 2009, S.118). Dessa steg har varit användbara för oss när vi definierade forskningsfrågor och följdfrågor, strukturerade intervjuprocessen samt analyserade och redovisade intervjuresultat (Kvale & Brinkmann, 2009, s.36).

5.6 Etiska övervägande och deltagarnas integritet

Vi har följt etiska riktlinjer för att skydda deltagarnas integritet och konfidentialitet. I Vetenskapsrådet (2017) skriver Vetenskapsrådet om de fyra centrala aspekterna: anonymitet, tystnadsplikt, sekretess och skydd av personuppgifter (Vetenskapsrådet,

2017, s.5-6). Dessa principer låg till grund för vårt tillvägagångssätt under studiens genomförande. För att bevara deltagarnas anonymitet och undvika identifiering, tilldelades varje lärare en kodbeteckning såsom L1, L2, L3 och L4. Detta möjliggjorde en trygg miljö där lärarna kunde dela sina erfarenheter utan oro för att deras uttalanden skulle kunna spåras tillbaka till dem. All information som samlades in under intervjuerna behandlades med hög sekretess. Vi har varit noggranna med att inte dela några uppgifter som skulle kunna röja deltagarnas identitet. Därför har vi också förbundit oss till tystnadsplikt av det material som framkommit under samtalen. Innan studien inleddes informerades deltagarna om dess syfte och upplägg. De fick möjlighet att själva avgöra sin medverkan genom att läsa igenom ett informationsbrev och därefter ge sitt skriftliga samtycke. Att säkerställa frivilligt deltagande var en central del av vår forskningsetiska hållning.

6.Resultat och analys

I det följande kapitlet kommer vi att redovisa resultaten från intervjuerna med lärare, med fokus på tre huvudteman: de utmaningar som nyanlända möter i SO-undervisningen, vilka stödåtgärder som anses nödvändiga, samt kännetecknen för en effektiv undervisning. Genom att utgå från det sociokulturella perspektivet och inkluderingsbegreppet framträder hur språkstöd och multimodala hjälpmedel kan underlätta en mer inkluderande undervisning. Vidare diskuteras vikten av ett nära samarbete mellan lärare, elever och föräldrar för att effektivt kunna möta de identifierade hindren. Lärarna som intervjuades har olika kompetenser och kommer från olika skolor. Lärare 1 är 36 år, legitimerad 1-3 lärare, har 9 års arbetslivserfarenhet och jobbar på en F-9 homogen skola. Lärare 2 är 29 år, legitimerad 4-6 lärare, har 6 års arbetslivserfarenheter och jobbar på en F-6 heterogen skola. Lärare 3 är 55 år, legitimerad 1-6 lärare, har 37 års arbetslivserfarenhet, jobbar på en F-6 heterogen skola. Lärare 4 är 47 år, legitimerad 1-6 lärare, har 18 års arbetslivserfarenhet, jobbar på en F-9 heterogen skola.

6.1 Utmaningar i SO-undervisningen för nyanlända elever

Samtliga lärare betonar att SO-undervisningen med nyanlända elever innebär både möjligheter och utmaningar. En betydande utmaning inom SO-undervisningen är att de komplexa begrepp som ämnet innehåller ofta skapar språkliga barriärer, vilket försvårar för elever att koppla samman historiska och samhälleliga kontexter. Detta stämmer överens med det sociokulturella perspektivet, där språket utgör ett avgörande verktyg i utvecklingen av lärande. Vygotskij (2014, s. 86) framhåller att språket är ett avgörande redskap för tänkande och utveckling, enligt Säljö (2022, s. 98–99) å andra sidan sker inlärning huvudsakligen genom social interaktion, där språket agerar som ett verktyg som medlar mellan elevernas befintliga kunskaper och den nya information de tillägnar sig.

I SO-undervisningen blir detta särskilt tydligt eftersom eleverna förväntas utveckla en begreppslig förståelse för normer, historiska skeenden och relationer (Skolverket, 2022, s.1-2). För nyanlända elever, som ofta har begränsad erfarenhet av skolsvenska och ämnesspecifika uttryck, blir språket inte bara en barriär utan även en förutsättning för meningsskapande i ämnet. En av lärarna uttrycker det så här:

Jag har upplevt att en av de största utmaningarna är språket. SO-ämnen innehåller många svåra ord och begrepp som eleverna inte känner till, vilket gör att de har svårt att hänga med i diskussioner. (Lärare 1, 36 år, legitimerad 1-3 lärare, 9 års arbetslivserfarenhet, F-9 homogen skola)

Detta citat belyser hur avgörande det är att eleverna inte bara ska kunna förstå begreppen, utan också använda dem i en meningsfull interaktion. Här blir mediering centralt (Säljö, 2022, s. 98), då elever behöver tillgång till språkliga och visuella resurser, exempelvis bilder och samtal, för att kunna tolka och använda SO- ämnens innehåll. Det är också viktigt att uppmärksamma att SO-begrepp kan ha olika betydelser beroende på sammanhanget den sätts i. Ett ord som exempelvis kultur kan till exempel betyda något helt annat i religionskunskap än i geografi eller samhällskunskap. Språket är alltså inte bara ett redskap för att lära, det formar själva förståelsen av vad som ska läras. För nyanlända elever kan detta skapa ytterligare tolkningssvårigheter, särskilt om begreppen används utan att kontexten tydliggörs. Det ställer höga krav på läraren att inte bara förklara orden, utan också visa hur deras betydelse förändras beroende på sammanhang.

En annan utmaning är att nyanlända elever ofta har väldigt varierande förkunskaper. Vissa elever kanske har haft begränsad skolgång tidigare eller kommer från länder med helt andra historiska och kulturella sammanhang, vilket gör att de inte kan relatera till det vi lär ut på samma sätt. Det innebär att vi måste vara flexibla och noga anpassa undervisningen efter varje elevs behov och bakgrund. (Lärare 2, 29 år, legitimerad 4-6 lärare, 6 års arbetslivserfarenheter, F-6 heterogen skola.)

Här synliggörs betydelsen av att SO- undervisningen relaterar till elevernas egna erfarenheter, vilket går i linje med kursplanen som betonar att innehållet ska utgå från elevens bakgrund och omvärldsuppfattning (Skolverket, 2022, s.1-2). Att undervisningen tar hänsyn till elevernas tidigare erfarenheter är alltså inte bara en

anpassning, utan en grundläggande förutsättning för att lärande ska kunna ske. När läraren lyfter vikten av att vara flexibel och anpassa undervisningen efter varje elevs bakgrund blir det tydligt hur avgörande detta är. Enligt det sociokulturella perspektivet formas lärande i samspel med andra, där innehållet behöver vara meningsfullt utifrån elevens egen förståelsehorisont (Säljö, 2022, s. 98–99). Genom att koppla undervisningen till elevens tidigare erfarenheter skapas möjligheter att arbeta inom den proximala utvecklingszonen, där lärande blir möjligt med stöd från en mer kunnig person (Vygotskij, 2014, s. 86).

Att bygga tillit och främja samarbete beskrivs också som en utmaning. Flera lärare återkommer till hur viktigt det är att skapa en trygg lärandemiljö där nyanlända elever vågar uttrycka sina tankar, trots att de inte alltid behärskar språket fullt ut.

Jag tycker också att det är utmanande att skapa en trygg lärandemiljö där alla elever känner att de kan delta. För nyanlända elever, särskilt de som inte har bra svenska, kan det kännas skrämmande att ställa frågor eller uttrycka sina tankar. Att bygga tillit och uppmuntra eleverna att våga vara delaktiga i klassrummet är en långsiktig process. (Lärare 3, 55 år, legitimerad 1-6 lärare, 37 års arbetslivserfarenhet, F-6 heterogen skola.)

Kollaborativt lärande handlar om att elever lär sig tillsammans genom samspel och samtal (Säljö, 2022, s. 109). När elever tycker det är svårt att uttrycka sig påverkar det hur de kan vara delaktiga i det här samspelet. Det visar att kollaborativt lärande inte bara sker automatiskt i grupp, utan kräver att alla elever får möjlighet att delta. Samtidigt kan just det gemensamma arbetet hjälpa elever att utveckla både språk och förståelse, om de får rätt stöd. Det blir alltså ett samspel där lärande och språk utvecklas tillsammans med andra. I SO-undervisning är detta extra viktigt eftersom eleverna ofta förväntas uttrycka värderingar, reflektera över samhällsfrågor och diskutera orsakssamband. För nyanlända elever, som inte har ett starkt ämnesspråk, blir detta svårt om det inte finns en miljö som tillåter osäkerhet, misstag och samtal med stöd.

Ytterligare en utmaning är att göra SO-begrepp tillgängliga utan att förenkla innehållet så mycket att begreppets betydelse förändras.

För mig är det en stor utmaning att förklara komplexa begrepp, särskilt inom historia och samhällskunskap, där språket kan vara ganska avancerat. Att skapa en

undervisning som både är begriplig för nyanlända och ändå inte förlorar det akademiska djupet är något som kräver mycket planering och anpassning. (Lärare 4, 47 år, legitimerad 1-6 lärare, 18 års arbetslivserfarenhet, F-9 heterogen skola.)

Här är didaktisk inkludering (Asp-Onsjö, 2006, s. 191) central, det handlar om att anpassa innehållet och uttrycksformerna utan att förlora ämnets viktiga innehåll. I SO-undervisningen innebär detta att eleverna behöver förstå begrepp som demokrati, tradition eller miljö, men på ett sätt som är tillgängligt. Säljö (2022) framför att användningen av bilder och digitala verktyg blir ett sätt att stödja elevernas lärande i ett ämne där språk och förståelse hänger ihop (Säljö, 2022, s. 98–99).

6.2 Stöttning för att främja inkludering i SO-undervisningen

Lärarna framhåller att inkludering av nyanlända elever i SO-undervisningen kräver både pedagogiska anpassningar och tillräckliga resurser. Språkstöd och digitala verktyg nämns som centrala för att hjälpa eleverna att delta i undervisningen på likvärdiga villkor. Behovet av stödjande personal och samarbete lyfts fram som avgörande faktorer för att skapa en mer inkluderande lärmiljö. Detta perspektiv stämmer överens med Persson och Perssons (2012, s. 19-20) beskrivning av inkludering som en process där skolan anpassas för att möjliggöra delaktighet och lärande för alla elever, oavsett deras individuella behov.

För att främja inkludering skulle jag behöva mer tid och resurser för att kunna arbeta mer individanpassat. Om vi hade tillgång till specialpedagoger som kan hjälpa till att stötta de elever som har störst behov av språkutveckling, skulle det underlätta mycket. Jag skulle också vilja ha mer professionellt stöd i form av fortbildning om hur man bäst arbetar med nyanlända i SO-ämnena. (Lärare 1, 36 år, legitimerad 1-3 lärare, 9 års arbetslivserfarenhet, F-9 homogen skola)

Här blir det tydligt att det inte räcker med god vilja för att skapa en individanpassad undervisning, det krävs organisatoriska förutsättningar. Åk 1-3 elever ska få möjligheten att tolka historiska händelser, förstå livsvillkor och reflektera över normer (Skolverket, 2022, s. 2), vilket kan ses som ett hinder för nyanlända då de kräver att de har ämnesspråket. Att ge läraren tid och stöd innebär därför inte bara att hjälpa eleven, utan att möjliggöra att undervisningen faktiskt når sin målsättning.

I ett sociokulturellt perspektiv kan detta kopplas till den proximala utvecklingszonen (ZPD), inte bara för elever, utan också för lärare. För att läraren ska kunna vara det "mer kompetenta" stöd som Vygotskij (2014, s. 86) beskriver, krävs att läraren har tillgång till kollegialt lärande, handledning och tid för att förstå elevers språkliga och kulturella behov.

Jag skulle verkligen gynnas av att ha mer stöd i form av översättare eller språkstödjare i klassrummet. Det skulle göra det möjligt att ge mer direkt hjälp till de elever som kämpar med språket. Att ha tillgång till olika material på flera språk eller översätta dokument skulle också vara väldigt hjälpsamt för att säkerställa att eleverna verkligen förstår det vi pratar om. (Lärare 2, 29 år, legitimerad 4-6 lärare, 6 års arbetslivserfarenheter, F-6 heterogen skola.)

Här blir mediering centralt (Säljö, 2022, s. 98–99). Det handlar inte bara om att översätta ord, utan om att hjälpa eleverna att förstå begrepp och skapa mening i SO-innehållet. Genom att använda flerspråkigt material och språkstödjare kan läraren överbrygga det kognitiva och språkliga avståndet mellan elevernas tidigare kunskaper och det innehåll som kursplanen kräver. I ett ämne där elever ska förstå historiska begrepp, samhällsstrukturer och livsfrågor, är detta stöd en förutsättning för delaktighet, inte bara en hjälp.

Asp-Onsjö (2006, s. 191) beskriver detta som didaktisk inkludering, där undervisningens språk, innehåll och struktur anpassas för att möta elevers olika behov.

Mer tid för planering tillsammans med kollegor skulle vara ovärderligt. Jag tror att samarbete med andra lärare, särskilt de som är mer erfarna med nyanlända elever, skulle ge mig nya verktyg och idéer för att anpassa undervisningen. Dessutom skulle jag behöva mer tillgång till digitala verktyg som kan hjälpa eleverna att förstå ämnet på ett mer interaktivt sätt. (Lärare 3, 55 år, legitimerad 1-6 lärare, 37 års arbetslivserfarenhet, F-6 heterogen skola.)

Detta citat av lärare 3 visar att stöttning inte bara sker i klassrummet, utan även i den professionella utvecklingen av undervisningen. När lärarna får möjlighet att tillsammans utveckla undervisningsformer inom samhällsorienterade ämnen, särskilt med fokus på begrepp, visualiseringar och samtal, kan de skapa en struktur som gör att även nyanlända elever kan förstå och delta i samtalet om exempelvis miljö, demokrati eller religion.

Detta stämmer med det sociokulturella synsättet där lärande sker i samspel med andra (Säljö, 2022, s. 109). Även om Säljö (2022) främst skriver om elever, går det att se att samarbete och dialog också kan bidra till gemensam förståelse mellan vuxna. Det visar att kollaborativt lärande inte bara handlar om arbete i klassrummet, utan också om hur människor lär sig tillsammans i olika situationer. Kollegial planering och reflektion blir i detta sammanhang en del av skolans inkluderingsstruktur, inte bara en individuell uppgift.

Jag tror att ett stort stöd för inkludering skulle vara att skapa en kultur av samarbete och öppenhet i hela skolan. Att få tid för gemensam planering och reflektion med mina kollegor skulle hjälpa mig att anpassa undervisningen bättre. Det skulle också vara hjälpsamt att ha mer vägledning om hur vi kan använda olika typer av digitala verktyg för att underlätta både språkutveckling och inlärnin i SO. (Lärare 4, 47 år, legitimerad 1-6 lärare, 18 års arbetslivserfarenhet, F-9 heterogen skola.)

Detta uttalande visar att lärarna ser behovet av att inkludering inte bara ska vara en individuell anpassning, utan en del av skolans kultur. Det går i linje med hur Lindqvist (2022, s. 19), med hänvisning till Hausstätter (2014), beskriver inkludering som en pågående process. Det är inte ett fast tillstånd utan något som kräver kontinuerlig reflektion och utveckling.

I SO-ämnena blir detta särskilt viktigt eftersom ämnet handlar om just det: att förstå hur samhällen förändras, hur människor lever tillsammans och hur man kan påverka sin omvärld (Skolverket, 2022, s. 2). En undervisning som inte bara inkluderar eleven i rummet, utan i ämnets samtal och tankemönster, blir därmed ett uttryck för både demokratiskt och pedagogiskt ansvar.

6.3 Effektiv SO-undervisning för nyanlända elever

Lärarna i studien betonar att en effektiv SO-undervisning för nyanlända elever bygger på en kombination av tydlig struktur, språkstöd och multimodala undervisningsmetoder. Genom att använda visuella hjälpmedel, praktiska övningar och digitala verktyg kan eleverna få stöd i både språkutveckling och förståelse av ämnesinnehållet. Detta blir

särskilt betydelsefullt i SO, där undervisningen enligt Lgr22 för åk 1–3 ska bidra till att elever utvecklar förståelse för samhällets grundläggande strukturer, historiska skeenden och olika livsvillkor (Skolverket, 2022, s. 1-2).

En effektiv SO-undervisning för nyanlända kännetecknas av flexibilitet och en tydlig struktur. Genom att använda visuella hjälpmedel, exempelvis från elevernas eget liv och arbeta med olika digitala verktyg, kan jag hjälpa elever att förstå både ämnet och språket. En annan viktig aspekt är att ge eleverna tid att bearbeta och reflektera över det de lärt sig. (Lärare 1, 36 år, legitimerad 1-3 lärare, 9 års arbetslivserfarenhet, F-9 homogen skola)

Lärarens uttalande reflekterar en medveten och anpassningsbar undervisningspraktik som tar hänsyn till nyanlända elevers särskilda behov. För att nyanlända elever ska kunna ta till sig SO-ämnet är det avgörande att undervisningen inte bara är teoretisk utan också strukturerad på ett sätt som ger eleverna utrymme att bearbeta och reflektera på sitt eget lärande. Det handlar om att skapa en undervisningsmiljö där eleverna inte bara "levererar" svar utan där de får tid att förstå och interagera med materialet på sina egna villkor. Detta kopplas till hur Persson och Persson (2012, s. 19) ser inkludering som en process där undervisningen anpassas efter elevers olika behov. När undervisningen formas utifrån nyanlända elevers förutsättningar blir inkludering en praktisk del av arbetet.

Genom det sociokulturella perspektivet blir detta inte bara en fråga om anpassning, utan om hur lärande sker i samspel (Säljö, 2022, s. 98–99). Struktur och språklig stöttning i SO-undervisning kan därför ses som mediering, alltså som verktyg för att eleverna ska kunna ta sig in i samtal om demokrati, historia eller samhällsregler. Det handlar inte om att förenkla ämnet, utan om att öppna det.

En effektiv SO-undervisning för nyanlända bygger på att göra ämnet så konkret och begripligt som möjligt. Att arbeta med bilder, filmer och exempel som eleverna kan relatera till gör det lättare för dem att förstå de komplexa begreppen. Jag använder ofta praktiska aktiviteter och gruppdiskussioner för att öka deras delaktighet och skapa förståelse. (Lärare 2, 29 år, legitimerad 4-6 lärare, 6 års arbetslivserfarenheter, F-6 heterogen skola.)

Detta citat visar tydligt på en central aspekt av en inkluderande undervisning, att skapa konkreta kopplingar mellan abstrakta begrepp och elevernas egna erfarenheter. I

betygskriterierna för åk 1-3 inom samhällskunskap, förväntas eleverna visa kunskap om till exempel religiösa traditioner, samhällsregler eller levnadsvillkor (Skolverket, 2022, s.5)

Detta visar hur läraren stöttar eleverna för att de ska klara mer än de hade gjort på egen hand. Genom att anpassa undervisningen utifrån elevernas språkliga behov får de möjlighet att utvecklas inom sin proximala utvecklingszon (Vygotskij, 2014, s. 86). När nyanlända elever får möjlighet att relatera nya läroämnen till sin egen verklighet och diskutera dessa i grupp, skapas en lärandeprocess som inte bara är kognitiv utan även social. Här knyts lärarens metoder till det Vygotskij beskriver som den proximala utvecklingszonen (ZPD), där elevernas lärande främjas genom interaktion och stöd från mer erfarna individer.

Dessa metoder är också ett exempel på den didaktiska inkluderingen som Asp-Onsjö (2006, s. 191) talar om, där undervisningen anpassas för att ge alla elever möjlighet att förstå och delta. Genom att använda en mångsidig undervisning med olika medier och metoder tillgodoses elevernas olika inlärningsstilar och förutsättningar, vilket ökar deras delaktighet och förståelse.

Jag ser effektiv undervisning som en där eleverna både får förstå och känna sig delaktiga i ämnet. En sådan undervisning använder sig av en blandning av olika metoder, exempelvis digitala verktyg, praktiska övningar och gruppdiskussioner, för att skapa en mångsidig lärandemiljö där alla kan bidra och förstå. (Lärare 3, 55 år, legitimerad 1-6 lärare, 37 års arbetslivserfarenhet, F-6 heterogen skola.)

Särskilt i SO- undervisningen där flera kunskapskrav bygger, enligt LGR 22, på att elever kan uttrycka och förklara samband (Skolverket,2022,s.2). Det räcker inte att förstå, eleven måste få möjlighet att använda och uttrycka sin förståelse i samtal med andra.

För mig är en effektiv undervisning en där jag ser till att använda både klassrumsdiskussioner och praktiska övningar för att eleverna ska kunna relatera till och förstå materialet. Jag tror på att uppmuntra eleverna att diskutera och förklara sina tankar för varandra. Att använda digitala verktyg och multimodal undervisning gör det också lättare för elever med olika behov att ta till sig innehållet. (Lärare 4, 47 år, legitimerad 1-6 lärare, 18 års arbetslivserfarenhet, F-9 heterogen skola.)

Detta är i linje med det som Asp-Onsjö (2006, s. 191) benämner som didaktisk inkludering, där undervisningen anpassas för att ge alla elever samma möjlighet att förstå och möta deras behov samtidigt som man inkluderar dem i undervisningen. Diskussionen i klassrummet blir i SO-undervisningen inte bara ett sätt att visa förståelse, det är också ett innehåll i sig. Att kunna prata om normer, rättigheter eller historiska händelser är en del av målen för SO-ämnena i de yngre åldrarna (Skolverket, 2022, s. 2).

Sammanfattningsvis visar lärarnas erfarenheter att en effektiv SO-undervisning för nyanlända elever bygger på en kombination av struktur, språkstöd och interaktion. Genom att skapa en undervisningsmiljö där eleverna känner sig inkluderade och får möjlighet att utveckla sitt språk och sin förståelse kan undervisningen bli mer tillgänglig och engagerande. Genom att främja inkludering och ge eleverna möjligheter att kommunicera, reflektera och interagera, stärks deras lärande och förmåga att bidra i klassrummet – särskilt i ett ämne där språket är både verktyg och mål.

7. Slutsats och diskussion

Denna studie har undersökt de utmaningar som lärare möter i SO-undervisningen för nyanlända elever, samt vilken typ av stöttning som lärarna anser nödvändig för att främja inkluderande undervisning. Genom kvalitativa intervjuer med verksamma lärare har vi identifierat centrala hinder, såsom språkliga barriärer, varierande förkunskaper och behovet av en trygg lärandemiljö. Samtidigt har studien visat att flexibilitet i undervisningen, visuella och digitala hjälpmedel samt en samarbetsmiljö bland lärare lyfts fram som viktiga faktorer för att skapa en mer inkluderande och effektiv undervisningsmiljö. I detta kapitel kommer vi att besvara våra frågeställningar.

Vad anser lärarna är utmanande i SO-undervisningen med nyanlända elever?

Lärarna i studien anser att en av de största utmaningarna i SO-undervisningen med nyanlända elever är de språkliga hindren. SO-ämnet är särskilt språk krävande eftersom det innehåller många abstrakta, ämnesspecifika och ibland komplexa begrepp, exempelvis "demokrati", "kultur" eller "samhällsstruktur". Dessa begrepp kräver en god förståelse av det svenska språket och förmåga att tolka innehåll i historiska, samhällsliga och kulturella sammanhang. Lärarna betonar att det inte räcker med att eleverna kan översätta orden, de måste också förstå begreppens innebörd i olika kontexter och kunna använda dem i samtal och reflektion. Eftersom i SO-undervisning förväntas eleverna kunna uttrycka åsikter, förstå orsakssamband och delta i diskussioner om samhällsfrågor, blir språket både ett verktyg och ett hinder för lärande.

En annan stor utmaning handlar om elevernas skiftande förkunskaper. Många nyanlända elever har haft begränsad eller avbruten skolgång och saknar ibland gemensamma utgångspunkt för att kunna relatera till innehållet i SO-ämnena, till exempel svenska historiska händelser eller demokratiska strukturer. Detta gör att läraren måste individanpassa undervisningen på ett sätt som tar hänsyn till både språkliga och kulturella faktorer. Därtill nämner lärarna att det är utmanande att skapa en trygg lärandemiljö där nyanlända elever vågar delta, särskilt när de känner osäkerhet inför språket. Slutligen lyfts svårigheten i att förklara komplexa samhällsbegrepp och historiska skeenden utan att förenkla innehållet så mycket att ämnets akademiska djup förloras, något som är extra relevant just i SO, där läroplanen (2022) behärskar att eleverna ska lära sig om normer, strukturer och livsvillkor (Skolverket, 2022, s.2).

Vilken typ av stöttning menar lärare behövs i undervisningen för att främja inkludering?

För att främja inkludering i SO-undervisningen menar lärarna att både språkligt, pedagogiskt och stöd av organisationen behövs. Eftersom SO-ämnena i årskurs 1–3 handlar om att exempelvis förstå grundläggande livsfrågor, normer och demokratiska principer (Skolverket, 2022, s. 2), krävs att undervisningen anpassas för att göra detta innehåll tillgängligt även för nyanlända elever. Lärarna lyfter behovet av språkstödjare, översättningar och flerspråkigt material, inte bara för att översätta orden, utan för att underlätta förståelsen av centrala SO-begrepp. Det handlar om att skapa en bro mellan elevernas tidigare kunskaper och de samhällsrelaterade teman som SO-ämnena fokuserar på.

Utöver språkligt stöd behövs även resurser som specialpedagoger, tid för planering och möjlighet till individanpassning. Lärarna efterfrågar också ökad tillgång till digitala verktyg och visuellt material, till exempel bilder och filmer, som konkretiserar abstrakta ämnesområden inom SO-ämnena, såsom hur miljöfrågor och samhällets regler fungerar (Skolverket, 2022, s. 2) Lika viktigt är det kollegiala stödet. Lärarna framhåller att gemensam planering, erfarenhetsutbyte och fortbildning i hur man undervisar nyanlända i SO-ämnet är avgörande för att lyckas. Inkludering bör enligt lärarna inte bara vara en individuell uppgift för varje enskild lärare, utan en gemensam del av skolans kultur, särskilt eftersom ämnet samhällskunskap, enligt Skolverket (2022, s.1), syftar till att eleverna ska utveckla förståelse för hur människor lever tillsammans och påverkar samhället (Skolverket, 2022, s.1).

Vad kännetecknar en effektiv SO-undervisning för nyanlända elever, utifrån lärarens perspektiv?

Enligt lärarna kännetecknas en effektiv SO-undervisning för nyanlända elever av tydlig struktur, språklig stöttning och en varierad metodik som använder sig av visuella, praktiska och kommunikativa arbetssätt. Eftersom SO-undervisningen i de yngre åren enligt läroplanen (2022) ska hjälpa elever att förstå samhällets grundläggande strukturer, normer, historiska skeenden och livsvillkor, krävs att undervisningen konkretiserar dessa teman på ett tillgängligt sätt (Skolverket, 2022, s. 2). Det möjliggörs genom att

undervisningen utgår från elevernas egna erfarenheter och kopplar det abstrakta innehållet till deras vardag. Exempelvis används bilder, filmer och digitala verktyg för att tydliggöra begrepp som annars kan vara svåra att förstå språkligt, såsom ”demokrati”, ”traditioner” eller ”miljöproblem”.

Praktiska övningar, gruppdiskussioner och tid för reflektion lyfts också fram som viktiga delar av en effektiv SO-undervisning. Lärarna betonar att eleverna måste få möjlighet att inte bara ta in information, utan även att bearbeta och uttrycka sin förståelse i samtal med andra. Att kunna diskutera samhällsfrågor och uttrycka egna tankar är inte bara ett mål i SO-ämnena, det är också ett sätt att lära sig innehållet. På så sätt blir språkutveckling och ämnesförståelse integrerade. Undervisningen ska enligt lärarna inte förenklas för att passa elevernas språknivå, utan snarare göras tillgänglig genom medvetna didaktiska val, vilket speglar tanken om didaktisk inkludering. En effektiv SO-undervisning handlar om att nyanlända känner sig delaktiga, har möjlighet att uttrycka sina tankar och får stöd att utveckla både sitt språk och sin förståelse för världen omkring dem.

7.1 Diskussion

Undersökningens resultat visar tydligt att språket är en central faktor för nyanlända elevers möjlighet att förstå och delta i SO-undervisningen, något som ligger i linje med tidigare forskning inom området. Bozakayas (2021, s. 356, 365) doktorsavhandling understryker att ett utvecklat ordförråd är avgörande för att elever ska kunna delta aktivt i undervisningen, och detta bekräftas av lärarna i den här studien som framhåller språket som det främsta hindret, men också som en förutsättning för lärande. Särskilt i SO-ämnet, där abstrakta och samhällsrelaterade begrepp förekommer redan i årskurs 1–3, blir språkförståelsen avgörande för meningsskapande. Lärarnas upplevelser av hur språket påverkar undervisningen bekräftar även Sellgrens (2011, s. 93) slutsatser om att elever tenderar att använda vardagligt språk, och att undervisningen därför måste ha ett uttalat fokus på utveckling av ämnesspråk.

Vidare överensstämmer studiens resultat med Rubins (2019, s. 42, 59) betoning på vikten av att skapa en trygg och inkluderande lärandemiljö där elever vågar delta i ämnesspråkliga diskussioner. Flera av lärarna i studien pekar på just detta som en viktig men utmanande del av SO-undervisningen. Att nyanlända elever ofta är osäkra på sin

språkliga förmåga påverkar deras vilja att delta i klassrumsdiskussioner, vilket kan hindra deras lärande. För att motverka detta använder lärarna sig av strategier som bilder, digitala verktyg, praktiska övningar och gruppdiskussioner, vilket även Rubin (2019, s. 126) lyfter som viktiga multimodala hjälpmedel för att underlätta språkinläring och ämnesförståelse.

En annan tydlig överensstämmelse mellan tidigare forskning och undersökningens resultat är vikten av flerspråkighet och modersmålets roll. Lärarna uttrycker ett behov av tillgång till språkstödjare och undervisningsmaterial på flera språk, vilket överensstämmer med Ganuza och Hedman (2018, s. 7) som visar att begreppslig förståelse stärks när elever först kan bearbeta innehåll på sitt modersmål. Även Uddling et al. (2024, s. 17) visar hur flerspråkighet kan användas som en pedagogisk resurs i SO-undervisningen, något som flera lärare i denna studie bekräftar genom att efterfråga mer strukturerat stöd för att arbeta språkstödjande och inkluderande.

I denna studie lyfter vi upp lärarnas behov av professionellt stöd, såsom tid för planering, kollegialt lärande och fortbildning i hur man undervisar nyanlända elever i SO. Bunar (2017, s. 14) och Kiel, Syring & Weiss (2016, s. 11) betonar detta, men går inte in på hur det påverkar lärarens arbete i vardagen. Undersökningens resultat tillför därmed ett praktisknära perspektiv som visar hur organisatoriska och strukturella förutsättningar påverkar möjligheten att arbeta språkutvecklande och inkluderande. Det bekräftar även tidigare forskning som visar att inkludering inte bara är en pedagogisk fråga, utan också handlar om organisatoriska och professionella aspekter.

Sammanfattningsvis bekräftar denna studie mycket av den tidigare forskningen om vikten av språk, samarbete, ämnesspecifikt stöd och inkludering i SO-undervisning för nyanlända elever. Samtidigt tillför studien nya perspektiv genom att fokusera på de yngre åldrarna, åk 1–3, där mycket av tidigare forskning är begränsad, och genom att synliggöra lärarnas upplevelser av vilka stödinsatser som är avgörande för att undervisningen ska bli både tillgänglig och meningsfull för alla elever.

7.2 Konsekvenser för framtida yrkesroll

För oss som framtida lärare innebär denna studie flera viktiga lärdomar. För det första behöver vi som lärare vara medvetna om de språkliga och pedagogiska utmaningar som nyanlända elever står inför och vara beredda att anpassa vår undervisning för att möta dessa utmaningar. Detta innebär att vi aktivt behöver integrera språkutveckling i alla ämnen, inte bara i språkundervisningen, och använda olika hjälpmedel och metoder för att underlätta elevernas förståelse.

Vi måste också vara beredda att arbeta med flerspråkighet som en resurs och inte som ett hinder. Som tidigare nämnt av Ganuza & Hedman (2018, s.7) är modersmålet en viktig resurs för att bygga broar mellan olika språk och för att stärka elevers lärande. Detta innebär att vi behöver arbeta med att skapa en undervisning som tar till vara på elevernas språkliga bakgrund och erfarenheter, samtidigt som vi hjälper dem att utveckla sina kunskaper på svenska.

Slutligen måste vi vara medvetna om vikten av föräldrasamverkan och hur detta kan påverka elevernas lärande. För oss som lärare innebär detta att vi måste skapa förtroendefulla och öppna relationer med föräldrarna och arbeta för att inkludera dem i skolans verksamhet, vilket kan vara särskilt viktigt för nyanlända familjer som kan känna sig utanför eller osäkra på hur de ska stödja sina barn i skolan.

Sammanfattningsvis visar vår studie att språkutveckling utifrån ett lärarperspektiv är en central del av nyanlända elevers lärande i SO-ämnen och att lärare måste använda en mängd olika metoder för att stödja denna utveckling. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om de strukturella och resursmässiga utmaningar som finns, och att arbeta för att skapa en mer flexibel och inkluderande lärandemiljö för alla elever.

7.3 Diskussion om metod och tillvägagångssätt

I vår studie använde vi kvalitativa metoder genom semistrukturerade intervjuer för att undersöka lärarnas erfarenheter av att undervisa nyanlända elever i SO-ämnena. Denna metod valdes för att få en djupare inblick i deras perspektiv på språkutveckling i undervisningen och hur de anpassar sin pedagogik för att möta elevernas behov. Möjligheten att ställa följdfrågor var en fördel med att använda semistrukturerade intervjuer, då detta inte endast främjade en mer nyanserad diskussion utan även möjliggjorde en fördjupad analys. Målet var att skapa en atmosfär där deltagarna kände sig fria att uttrycka sina tankar och känslor.

Det förs en kritisk reflektion kring undersökningens metodologiska implikationer, dess styrkor och eventuella svagheter. Till exempel visar vår metod att även om semistrukturerade intervjuer gav rika och djupgående data, kunde en kvantitativ metod, såsom enkäter, ha erbjudit bredare generaliserbarhet. Även klassrumsobservationer skulle vara ett värdefullt komplement för att se hur lärarnas beskrivna strategier faktiskt tillämpas i praktiken. En kombination av metoder skulle därmed kunna ge en mer heltäckande bild av språkutvecklingen i SO-undervisningen.

Genom att involvera pedagoger från olika skolor insamlades en variation av perspektiv, vilket gav oss ett bredare och mer mångsidigt material. Denna variation gjorde det möjligt att identifiera både gemensamma mönster och skillnader mellan skolorna, vilket underlättade en omfattande analys och en välgrundad slutsats. För att få en mer nyanserad bild av ämnet valde vi att inkludera lärare med skilda erfarenheter och kompetenser. Deltagarna valdes för deras centrala roll i arbetet med att integrera nyanlända elever, vilket gav oss värdefulla perspektiv på de utmaningar och möjligheter som finns inom detta område.

7.4 Vidare forskning

En möjlig inriktning för vidare forskning är att undersöka skolledningens roll i arbetet med att skapa bra förutsättningar för en inkluderande SO-undervisning för nyanlända elever. I denna studie lyfter flera av lärarna att de saknar viktiga resurser, som språkstödjare, specialpedagogiskt stöd och tid för planering och samarbete. Dessa behov visar att det inte bara handlar om hur undervisningen planeras och genomförs, utan också om vilket stöd läraren får från skolans organisation. Genom att undersöka hur skolledare tänker kring inkludering och hur de stöttar lärarna i arbetet med nyanlända elever, kan framtida forskning ge en bättre förståelse för vad som behövs på skolnivå. Det kan också visa hur skolledare kan bidra till att undervisningen blir mer tillgänglig, till exempel genom att skapa tid för samarbete eller ge möjlighet till kompetensutveckling. På så sätt kan forskningen komplettera lärarnas perspektiv och ge en bredare bild av vad som krävs för att nyanlända elever ska få en effektiv och inkluderande SO-undervisning.

Referenser:

Ahlberg, A. (2015). *Specialpedagogik i ideologi, teori och praktik - att bygga broar*. 2. uppl. Liber.

Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). *Handbok i kvalitativ metod*. 3. uppl. Liber.

Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 2. uppl. Stockholm: Liber.

Alvehus, J. (2024). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 3. uppl. Liber.

Asp-Onsjö, L. (2006). *Åtgärdsprogram- dokument eller verktyg: en fallstudie i en kommun*. Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet, Göteborgs Universitet.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/16941/gupea_2077_16941_5.pdf
[Hämtad: 06-02-2025]

Bozakaya, H. (2021). *The Effect of Social Studies Lessons on Citizenship Perceptions of 7th Grade Syrian Immigrant Students*. SSRN Electronic Journal.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3916716 [Hämtad: 14-01-2025]

Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande- en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b5f/1529480533281/Nyanlaenda-och-laerande_VR_2010.pdf [Hämtad: 14-01-2025]

Bunar, N. (2017). *Migration and Education in Sweden: Integration of Migrants in the Swedish School Education and Higher Education Systems*. Doktorsavhandling, Stockholm universitet.
<https://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2019/06/Migration-and-Education-in-Sweden.pdf> [Hämtad: 14-01-2025]

Ganuza, N., & Hedman, C. (2018). *Modersmålsundervisning, läsförståelse och betyg- modersmålsundervisningens roll för elevers skolresultat*. Stockholms universitet. [FULLTEXT01.pdf](#) [Hämtad: 19-01-2025]

Kiel, E., Syring, M. & Weiss, S. (2016). *How can intercultural school development succeed? The perspective of teachers and teacher educator*. *Journal of intercultural education*. Pedagogy, Culture & Society. [How can intercultural school development succeed? The perspective of teachers and teacher educators](#) [Hämtad: 02-02-2025]

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Studentlitteratur AB.

Lindqvist, G. (2022). *Inkludering- ett verktyg för skolan? Dekonstruktion och re(konstruktion) av inkluderingsbegreppet med utgångspunkt i rektors, speciallärares och specialpedagogers erfarenheter*. Paideia. Paideia nr 24 2022. [Inkludering- ett verktyg för skolan? Dekonstruktion och \(re\)konstruktion av inkluderingsbegreppet med utgångspunkt i rektorers, speciallärares och specialpedagogers erfarenheter | Paideia](#) [Hämtad: 29-01-2025]

Persson, B., Persson, E. (2012). *Inkludering och måluppfyllelse*. Liber.

Rubin, M. (2019). *Språkliga redskap- språklig beredskap: En praktiktäna studie om elevers ämnesspråkliga deltagande i ljuset av inkluderande undervisning*. Doktorsavhandling, Malmö Universitet. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1330187/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 13-01-2025]

Sellgren, M. (2011). *Rapporter om tvåspråkighet. DEN DUBBLA UPPGIFTEN Tvåspråkiga elever i skolans mellanår arbetar med förklarande genre i SO*. Licentiatuppsats, Stockholms universitet. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:445746/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad:

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr22*. <https://www.skolverket.se/getFile?file=13074> [Hämtad: 18-01-2025]

Skolverket. (2022). *Läroplan (Lgr22) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet, Samhällskunskap*. <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRSA%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f#anchor1> [Hämtad: 18-01-2025]

Skolverket. (2024). *Undervisa nyanlända elever*. [Undervisa nyanlända elever - Skolverket](#) [Hämtad: 18-01-2025]

Skolverket. (2025). *Organisera mottagande och utbildning av nyanlända elever i grundskolan*. [Organisera mottagande och utbildning av nyanlända elever i grundskolan - Skolverket](#) [Hämtad: 18-01-2025]

Säljö, R. (2022). *Lärande i praktiken: En introduktion till lärandets psykologi*. 2. uppl. Gleerups Utbildning AB.

Uddling, J., Svensson, S., Juvonen, P., & Bergh Nestlog, E. (2024). *Flerspråkighet som villkorad resurs – en studie om hur mellanstadie lärare talar om flerspråkande i skolarbetet*. Pedagogisk forskning i Sverige, Vol 29 No 1-2. [FULLTEXT01.pdf](#) [Hämtad: 26-01-2025]

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed 2017*. Stockholm: Vetenskapsrådet. [God forskningssed \(2017\) - Vetenskapsrådet](#) [Hämtad: 30-01-2025]

Vygotskij, L. (2014). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Bilagor

Intervjufrågor:

1. Vad anser du är utmanande i SO-undervisningen med nyanlända elever?

Följdfråga: Kan du ge exempel på specifika situationer i undervisningen som du upplever som särskilt utmanande?

2. Vilken typ av stöttning kan du som lärare gynnas av för att främja inkludering i SO-undervisningen?

Följdfråga 1: Har du haft någon form av stöttning från kollegor eller skolledning? hur har det i så fall påverkat undervisningen?

Följdfråga 2: Hur ser du på användning av digitala verktyg i undervisningen för att underlätta inkluderingen?

3. Vad kännetecknar en effektiv SO-undervisning för nyanlända enligt dig?

Följdfråga: Vilka undervisningsmetoder använder du för att säkerställa att alla elever kan ta del av och förstå innehållet samt öka delaktigheten?

